

**Actieplan Laaggeletterdheid
Gemeente Twenterand**

Voorwoord

Voor u ligt het actieplan laaggeletterdheid 2018 t/m 2021 van de gemeente Twenterand.

In tegenstelling tot wat veel mensen denken is laaggeletterdheid ook in Nederland een groot probleem. Gemiddeld één op de negen mensen is laaggeletterd. Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn geen analfabeten. Ze kunnen wel lezen en schrijven, maar beheersen niet het eindniveau vmbo of niveau mbo- 2/3. Hierdoor hebben zij meer moeite met bijvoorbeeld het invullen van formulieren, straatnaamborden lezen, reizen met openbaar vervoer, het lezen van ondertitels, solliciteren. Maar ook digitale vaardigheden zoals pinnen, digitaal betalen en werken met de computer is voor hen vaak lastig.

Als gemeente hebben wij een voorbeeldfunctie. De communicatie met inwoners, proberen wij zoveel mogelijk in eenvoudig Nederlands te doen. Teksten zijn dan voor bijna iedereen (80 tot 90%) te lezen. In de uitvoeringsjaren 2013 t/m 2016 is dit zoveel mogelijk toegepast. Onze leerplichtfolder heeft het keurmerk 'Gewone Taal' behaald. Daarnaast zijn een aantal folders en (online) artikelen bekeken en herschreven. Zoals de folder bijzondere bijstand en de teksten op de website van de gemeente over werk en inkomen en maatschappelijke ondersteuning. Mensen die moeite hebben met lezen en schrijven begrijpen hierdoor ook de inhoud. Gemeente Twenterand laat op die manier zien zelf ook bewust met taal en communicatie om te gaan.

Met onze ketenpartners Bibliotheek Twenterand, het Taalpunt, Stichting Lezen & Schrijven en het ROC van Twente blijven we ons sterk maken om laaggeletterdheid onder inwoners te voorkomen en te beperken. Een grotere zelfredzaamheid en participatie in de samenleving moet het resultaat zijn.

Bibliotheek Twenterand, het Taalpunt, Stichting Lezen & Schrijven en het ROC van Twente zijn al betrokken bij de uitwerking van dit actieplan. Dit willen we verder uitbreiden naar werkgevers en huisartsen. Want samen kunnen we laaggeletterdheid terugdringen!

Drs. G.J. Binnenmars
Wethouder zorg, onderwijs, sociale zaken
Gemeente Twenterand, september 2017

**“Iedereen verdient de kans om te leren lezen
en schrijven,
als sleutel tot geluk”**

H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Toelichting actieplan	6
2.1 Laaggeletterdheid, waarom willen we daar mee verder?	6
2.2 Terugblik aanvalsplan laaggeletterdheid 2013-2017	6
2.3 Aangenomen motie laaggeletterdheid raad 11 juli 2017	7
2.4 Uitdagingen voor het nieuwe actieplan laaggeletterdheid	8
3. Actieplan 2018 – 2021 op hoofdlijnen	9
3.1 Actiepunt 1 Bespreekbaar maken	9
3.2 Actiepunt 2 Bedrijven als maatjes	11
3.3 Actiepunt 3 Vinden en toeleiden (Taalmeter inzetten)	12
3.4 Actiepunt 4 Gebruik digitale taalprogramma's en financiële administratie bevorderen	12
3.5 Actiepunt 5 Verdieping bij huidige alliantiepartners	13
3.6 Actiepunt 6 Taal voor Thuis/VoorleesExpress	13
3.7 Actiepunt 7 Ambassadeurs per kern	14
3.8 Actiepunt 8 Nieuwe Twenteranders	15
4. Financieel overzicht	16
4.1 Gemeentelijk budget	16
4.2 Uitgaven	16
5. Beoogde resultaten	17

Samenvatting

In tegenstelling tot wat veel mensen denken is laaggeletterdheid ook in Nederland nog steeds een groot probleem. Gemiddeld één op de negen mensen is laaggeletterd.

In 2008 heeft de gemeente Twenterand, in navolging van het landelijke Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2011 (OCW, 2005) een aanvalsplan ontwikkeld, toegespitst op de eigen gemeente. Vervolgens is in juni 2012 een kwalitatieve reflectie op de uitgangspunten van het Aanvalsplan 2008-2012 en de daaraan gekoppelde activiteiten uitgevoerd, om vervolgens te komen tot een nieuw aanvalsplan voor de periode 2013-2017. Tenslotte is er een voortgangsrapportage laaggeletterdheid 2013 t/m 2016¹ opgesteld, om uiteindelijk te komen tot dit nieuwe actieplan.

Daarnaast heeft de raad in haar vergadering van 11 juli 2017 het college het volgende verzocht:

- Om een nieuw aanvalsplan op te stellen voor de aanpak laaggeletterdheid en hier ook andere partners bij te betrekken dan allen de huidige partners (maar ook bijvoorbeeld werkgevers).
- In het aanvalsplan extra te investeren in signalering, doorverwijzen door inzet van ambassadeurs en inzet van de 1ste lijn (o.a. huisartsen).
- De extra inzet na 2 jaar te evalueren op zijn effectiviteit en om te bepalen of dit een vervolg krijgt.
- De huidige inzet te verhogen met € 25.000,- per jaar, totaal € 50.000,- en te bekostigen uit de reserve sociaal domein.

Naar aanleiding van bovenstaande (de voortgangsrapportage en de motie) is dit nieuwe actieplan tot stand gekomen waarin wordt weergegeven waarop de komende jaren wordt ingezet.

Het nieuwe actieplan richt zich daarom vooral op het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten rond het concreet signaleren en doorverwijzen van laaggeletterden naar cursussen en naar andere instellingen/vrijwilligersorganisaties verwijzen (zoals het Taalpunt) die verder kunnen helpen. Vanuit de betrokken lokale partners en de politiek (college en raad) is er breed draagvlak en ambitie om door te gaan met het terugdringen van laaggeletterdheid. Onze doelstelling is om in 2019 te komen tot een vermindering van 10% van de laaggeletterdheid.

Om de kans op succes te maximaliseren, is gekozen voor een beperkt aantal activiteiten, waaraan concrete resultaatafspraken kunnen worden gekoppeld. Deze activiteiten zijn:

1. Bespreekbaar maken
2. Bedrijven als maatjes
3. Vinden en toeleiden (Taalmeter inzetten)
4. Gebruik digitale taalprogramma's en financiële administratie bevorderen
5. Verdieping bij huidige alliantiepartners
6. Taal voor thuis/VoorleesExpress
7. Ambassadeurs per kern
8. Nieuwe Twenteranders

¹ Voor dit volledige beleidsdocument wordt verwezen naar de 'Voortgangsrapportage laaggeletterdheid Gemeente Twenterand 2013 t/m 2016'.

1. Inleiding

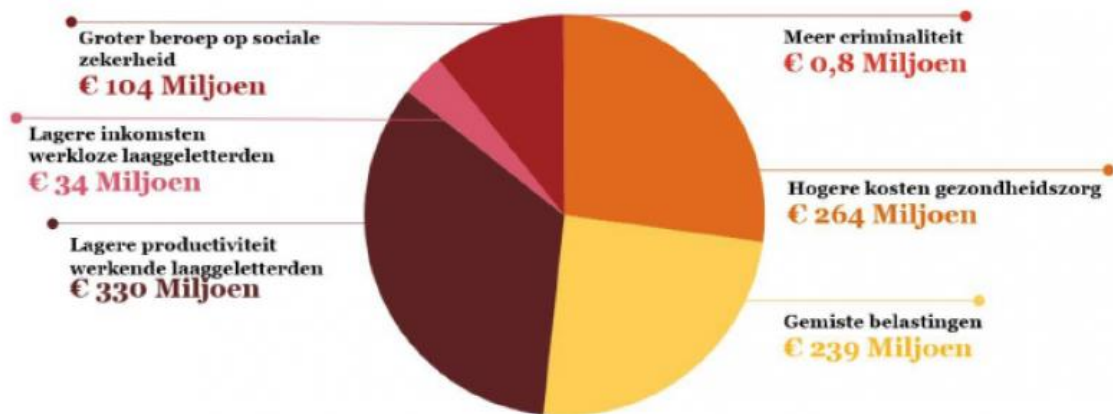
Algemeen

In Nederland hebben 2,5 miljoen inwoners van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Zij zijn laaggeletterd (Algemene Rekenkamer, 2016). Vaak hebben zij ook weinig tot geen digitale vaardigheden. De cijfers uit Regionale Spreiding van Laaggeletterdheid in Nederland (ROA, 2016) laten zien hoeveel procent van de bevolking (tussen de 16 en 65 jaar) in verschillende gemeentes laaggeletterd is. In Twenterand en Hellendoorn is gemiddeld 8 tot 11% van de inwoners laaggeletterd. Dit loopt gelijk op met het gemiddelde percentage in heel Overijssel, dat op 11% ligt.

Het streven om laaggeletterdheid terug te dringen past in de doelenboom onderwijs. Daarin is opgenomen dat we laaggeletterdheid willen laten afnemen. Laaggeletterden zijn niet in staat gedrukte of geschreven informatie te gebruiken en kunnen hierdoor minder goed functioneren in de samenleving, thuis en op het werk. In de gemeente Twenterand wordt het aantal inwoners tussen de 16 en 65 jaar dat moeite heeft met lezen en schrijven geschat op 3.500, ofwel ongeveer 10% van de Twenterandse bevolking.

Kosten

Uit onderzoek van PricewaterhouseCoopers (PwC) blijkt dat laaggeletterdheid de Nederlandse samenleving bijna 1 miljard Euro per jaar kost. Hogere gezondheidskosten, kosten voor uitkeringen, lagere productiviteit van werkende laaggeletterden en gemiste belastinginkomsten zijn de grootste kostenposten, zoals blijkt uit onderstaande tabel².

Totale kosten bijna 1 miljard euro per jaar

Jongeren met taalachterstand

Het percentage Nederlandse jongeren met een taalachterstand is de afgelopen jaren sterk toegenomen: van 11,5% in 2003 naar 17,9% in 2015. Dit blijkt uit recent onderzoek van de OESO³. Deze ontwikkeling is zorgelijk omdat jongeren met een taalachterstand een groot risico lopen om de laaggeletterden van de toekomst te worden. Daarom is het belangrijk om juist deze doelgroep mee te nemen in het actieplan laaggeletterdheid voor de komende jaren, omdat ook zo preventief laaggeletterdheid kan worden tegengegaan.

Het actieplan is toegespitst op de gemeente Twenterand en bevat voor de toekomst acht concrete acties in deze gemeente.

² Bron: PwC (2016). Laaggeletterdheid in Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke kosten

³ OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)

Leeswijzer

Allereerst wordt een korte toelichting gegeven op het actieplan laaggeletterdheid en waarom het belangrijk is om dit probleem verder aan te pakken. Vervolgens worden de uitdagingen voor dit nieuwe actieplan weergegeven. Daarna worden de voorgenomen acties uiteen gezet. Tenslotte volgt een financieel overzicht en de beoogde resultaten die we uiteindelijk bereikt willen hebben. Na twee jaar vindt er, mede op wens van uw raad, een evaluatie plaats.

2. Toelichting actieplan

2.1 Laaggeletterdheid, waarom willen we daar mee verder?

In zijn algemeenheid zijn er volgens Cinop⁴ en Stichting Lezen & Schrijven tien belangrijke redenen om laaggeletterdheid aan te pakken:

1. *Participatie*: Het kunnen lezen en schrijven is essentieel voor een volwaardige deelname aan de samenleving.
2. *Integratie*: Samen communiceren is essentieel voor samen leven. Kunnen lezen en schrijven is daarvoor een basis.
3. *Democratie*: Als één op de tien Nederlanders de oproepkaart voor de verkiezingen niet kan lezen, zal hun mening niet worden gehoord.
4. *Zelfvertrouwen en eigenwaarde*: Iemand die leert lezen en schrijven krijgt meer zelfvertrouwen en staat zekerder in de maatschappij.
5. *Volksgezondheid*: Laaggeletterden doen gemiddeld meer dan anderen een beroep op de gezondheidszorg.
6. *Arbeidsmarkt*: Goed kunnen lezen en schrijven verhoogt de kans op arbeid.
7. *Toekomstige sociale voorzieningen*: Nederland vergrijsst. Dit betekent dat er in de toekomst te weinig werkenden zijn om onze sociale voorzieningen op peil te houden. Daarom moet het arbeidspotentieel volledig worden benut.
8. *Voortijdig schoolverlaten*: Laaggeletterdheid kan één van de oorzaken zijn van het niet mee kunnen komen op school.
9. *Economie*: Laaggeletterden zijn relatief veelvuldig werkloos en hebben regelmatig een uitkering. Zij dragen op die manier niet optimaal bij aan de lokale economie.
10. *Winst*: Investeren in het voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid verdient zich terug.

2.2 Terugblik aanvalsplan laaggeletterdheid 2013-2017

In 2008 heeft de gemeente Twenterand, in navolging van het landelijke Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006-2011 (OCW, 2005) een aanvalsplan ontwikkeld, toegespitst op de eigen gemeente. Vervolgens is in juni 2012 een kwalitatieve reflectie op de uitgangspunten van het Aanvalsplan 2008-2012 en de daaraan gekoppelde activiteiten uitgevoerd, om vervolgens te komen tot een nieuw aanvalsplan voor de periode 2013-2017. Tenslotte is er een voortgangsrapportage laaggeletterdheid 2013 t/m 2016⁵ opgesteld, om uiteindelijk te komen tot dit nieuwe actieplan.

Samenvatting

Kort samengevat blijkt uit de voortgangsrapportage 2013 t/m 2016 dat er flink is gewerkt aan de doelstellingen en er een stevige basis ligt om verder te werken aan laaggeletterdheid. Een aantal belangrijke punten is: de consulenten van sociale zaken hebben daar waar mogelijk, in de afgelopen jaren, de laaggeletterde Twenterandse uitkeringsgerechtigden naar een taal cursus geleid. Bovendien is het bewustzijn van laaggeletterdheid toegenomen bij de werk- en inkomensconsulenten. Ook zijn er folders en teksten op de website gescreend en herschreven, zoals bijvoorbeeld de folder voor bijzondere bijstand en jeugdsportfonds/jeugd cultuurfonds.

Vanaf 2014 is het Taalpunt in de Bibliotheek Twenterand geïmplementeerd. Dit heeft inmiddels geresulteerd in een aantal van 40 vrijwilligers die meer dan 150 deelnemers hebben geholpen bij de schriftelijke en mondelinge beheersing van de Nederlandse taal.

⁴ Centrum voor Innovatie van Opleidingen.

⁵ Voor dit volledige beleidsdocument wordt verwezen naar de 'Voortgangsrapportage laaggeletterdheid Gemeente Twenterand 2013 t/m 2016'.

Ook is gestart met de VoorleesExpress, een project dat is bedoeld om het voorleesritueel te introduceren bij gezinnen met een taalachterstand. In 2016 hebben hier 23 gezinnen aan deelgenomen onder de inspirerende begeleiding van 20 vrijwilligers/voorlezers.

Laaggeletterdheid wordt vanuit verschillende invalshoeken bestreden, te weten WEB (Wet Educatie en Beroepsonderwijs), Wet Taaleis, Wet inburgering en voor- en vroegschoolse educatie (VVE) vanuit het Onderwijsachterstandenbeleid. Dit willen we ook voortzetten. Het bereik en de metingen bieden nog ontwikkelingskansen.

Vindplek; een uitdaging

Hét probleem dat naar voren komt, is dat het zeer moeilijk is om de doelgroep laaggeletterden daadwerkelijk te bereiken en hen te overtuigen iets aan hun taalniveau te doen. Voorheen waren de regionale opleidingscentra (ROC's) verantwoordelijk voor de werving van laaggeletterde personen. ROC's hadden moeite om de groepen voor de cursussen lezen en schrijven 'vol' te krijgen. Met algemene campagnes wordt de doelgroep wel geïnformeerd over het aanbod van cursussen, maar door allerlei omstandigheden (taboe, negatieve schoolervaring, drempelvrees) wordt de stap naar deelname aan cursussen niet gezet. Het nieuwe actieplan richt zich daarom vooral op het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten rond het concreet signaleren en doorverwijzen van laaggeletterden naar cursussen en naar andere instellingen/vrijwilligersorganisaties verwijzen (zoals het Taalpunt) die verder kunnen helpen. Vanuit de betrokken lokale partners en de politiek (college en raad) is er breed draagvlak en ambitie om door te gaan met het terugdringen van laaggeletterdheid.

Metten is weten

Aangezien we niet precies kunnen zeggen hoeveel laaggeletterden we in onze gemeente hebben, doen we het met de schatting op basis van onze eigen gegevens (bibliotheek, Taalpunt en ROC van Twente), aangevuld met de landelijke trend. Wij willen in 2019 komen tot een vermindering van laaggeletterdheid van 10%. Hiermee willen we juist het aantal aanmeldingen van cursisten, die zich melden voor een taal cursus bij de bibliotheek, Taalpunt en ROC van Twente verhogen. Onze doelstelling is om in 2019 te komen tot een vermindering van 10% van de laaggeletterdheid. Wij gaan dit meten en vergelijken met de cijfers die landelijk bekend zijn en in de 2^e helft 2019 hierover evalueren.

2.3 Aangenomen motie laaggeletterdheid raad 11 juli 2017

De raad van de gemeente Twenterand heeft in haar vergadering van 11 juli 2017 het college het volgende verzocht:

- Om een nieuw aanvalsplan op te stellen voor de aanpak laaggeletterdheid en hier ook andere partners bij te betrekken dan allen de huidige partners (maar ook bijvoorbeeld werkgevers).
- In het aanvalsplan extra te investeren in signalering, doorverwijzen door inzet van ambassadeurs en inzet van de 1ste lijn (o.a. huisartsen).
- De extra inzet na 2 jaar te evalueren op zijn effectiviteit en om te bepalen of dit een vervolg krijgt.
- De huidige inzet te verhogen met € 25.000,- per jaar, totaal € 50.000,- en te bekostigen uit de reserve sociaal domein.

Deze motie wordt in dit actieplan nader uitgewerkt in actiepunten en dan met name in actiepunten 1, 2, 3 en 7. Daarnaast is er ook aandacht voor de doelgroep nieuwe Twenteranders. Door verbinding te zoeken tussen het Taalpunt en Vluchtelingenwerk Oost Nederland, afdeling Twenterand, verwachten wij het taalniveau van deze nieuwe Twenteranders te verbeteren.

2.4 Uitdagingen voor het nieuwe actieplan laaggeletterdheid

De noodzaak voor de aanpak van laaggeletterdheid is helder en speerpunten voor het nieuwe actieplan zijn:

1. *Verbeteren van de doelgroep benadering*

Om een gerichte impuls te kunnen geven aan het bevorderen van geletterdheid, gaan we strakker inzetten om de doelgroep te benaderen. We richten ons hierbij op de volgende punten:

- Alertheid verbeteren op laaggeletterdheid in onze toegang en bij de ketenpartners in de gemeente Twenterand (laaggeletterdheid signaleren en herkennen en vervolgens doorverwijzen).
- Doelgroepgericht werken; dit betekent dat we ons intern meer gaan richten op uitkeringsgerechtigden in relatie tot laaggeletterdheid. De uitkeringsgerechtigden die laaggeletterd zijn en veelal een tegenprestatie dienen te verrichten, dienen verplicht een taal cursus te volgen bij het ROC van Twente. Nieuwe Twenteranders krijgen naast de reguliere inburgering extra taallessen om hun inburgering (versneld) te halen. Dit laatste zal in het najaar van 2017 gestalte krijgen. Zie hiervoor ook actiepunt 8.
Extern richten we ons op ongeveer 3000 personen die gesignaleerd zullen gaan worden via de ketenpartners en via inzet van ambassadeurs in de kernen in de gemeente Twenterand.

2. *Samenwerking met partners*

Samenwerking tussen de verschillende partners wordt nog onvoldoende benut. Hier gaan we ons ook op richten en hierbij betrekken we ook werkgevers en huisartsen etc. Voor een beter bereik van de doelgroep en een toeleiding naar scholing is het juist belangrijk dat verbindingen nog meer tot stand komen tussen 'vindplekken' waar de problematiek kan worden gesignaleerd en de aanbieder van de opleidingen.

Met deze nieuwe speerpunten, de voortgangsrapportage en de motie komen we tot de volgende uitwerking van dit nieuwe actieplan.

3. Actieplan 2018 – 2021 op hoofdlijnen

Om de kans op succes te maximaliseren, is gekozen voor een beperkt aantal activiteiten, waaraan concrete resultaatafspraken kunnen worden gekoppeld. Deze activiteiten zijn:

1. Bespreekbaar maken
2. Bedrijven als maatjes
3. Vinden en toeleiden (Taalmeter inzetten)
4. Gebruik digitale taalprogramma's en financiële administratie bevorderen
5. Verdieping bij huidige alliantiepartners
6. Taal voor thuis/VoorleesExpress
7. Ambassadeurs per kern
8. Nieuwe Twenteranders

3.1 Actiepunt 1 **Bespreekbaar maken**

Voor een goede aanpak van laaggeletterdheid moet het onderwerp bespreekbaar gemaakt worden. Door het onderwerp uit de taboesfeer te halen, wordt de drempel om er iets aan te doen lager. Het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid vraagt om verschillende acties voor verschillende doelgroepen: gericht op laaggeletterden zelf, op hun omgeving en op professionals. Vanaf 2018 zetten we in op de volgende acties:

1. Bewustwordingscampagne/PR laaggeletterdheid	
Wat	Door mensen bewust te maken van het probleem verlagen we de drempel om het te bespreken en te zoeken naar een oplossing. Het gaat hier om een publieke campagne, maar ook om een campagne gericht op professionals. Met de publieke campagne halen we het onderwerp uit de taboesfeer. De professionals moeten aangesproken worden op hun mogelijke rol in het signaleren en doorverwijzen van laaggeletterden.
Hoe	<ul style="list-style-type: none">- Inzet materialen Stichting Lezen en Schrijven (flyers etc.)- Zichtbaar maken wat we doen- Starten van een bewustwordingscampagne- Inzet taalambassadeurs
Wie	Alle partners.
Wanneer	Uitvoering 2018 t/m 2021.
Kosten	€ 500,00

2. Training geven aan professionals

Wat	Het signaleren van de laaggeletterden kan plaatsvinden door een training te geven aan de professionals. Hierbij moet gedacht worden aan de huisartsen, kernteams, werk- en inkomensconsulenten en medewerkers ZIP's ⁶ .
Hoe	Training organiseren. De training Herkennen & Doorverwijzen is voor maximaal 18 personen en duurt 2½ uur. Een vervoltraining daarop is bespreekbaar maken van laaggeletterdheid (motiverende gespreksvoering) en duurt 3 uur voor maximaal 15 personen.
Wie	Kernteams (consulenten, MEE, St. ZorgSaam, Evenmens en AMW) en ZIP's (extra groep erbij) – 2 dagdelen, 4 groepen. Huisartsen, jeugdartsen (GGD) en andere professionals (2 dagdelen, 2 groepen).
Wanneer	1 ^e helft 2018 wordt 100% van de professionals getraind (i.v.m. interne scholing van de kernteams kan dit niet eerder dan 2018 plaats gaan vinden).
Kosten	Training Herkennen & Doorverwijzen is gratis.
Indicator	6 groepen die een training hebben gevolgd in 2018.

3. Training geven aan leerkrachten Noordik en BOVO⁷

Wat	Het signaleren van de laaggeletterden kan plaatsvinden door een training te geven aan leerkrachten van het Noordik en BOVO.
Hoe	Training geven in samenwerking met Taalpunt en Stichting Lezen & Schrijven (de Taalpuntcoördinator of Stichting Lezen & Schrijven kan de training Herkennen & Doorverwijzen gaan geven).
Wie	Leerkrachten Noordik en BOVO.
Wanneer	Wanneer 1 ^e en 2 ^e helft 2018, 2 dagdelen (30 leerkrachten) x 3 groepen.
Kosten	Training Herkennen & Doorverwijzen is gratis.
Indicator	3 groepen die een training hebben gevolgd in 2018.

4. Ontwikkelen lespakket voor leerlingen Noordik en BOVO

Wat	Het bekend maken/bewust worden van laaggeletterdheid bij jongeren. Dit kan plaatsvinden door lesmateriaal beschikbaar te stellen aan het Noordik en BOVO.
Hoe	Lesmateriaal ontwikkelen/beschikbaar stellen. Stichting Lezen & Schrijven heeft lesmateriaal beschikbaar op verschillende niveaus gericht op dagelijkse bezigheden; naar de dokter, boodschappen doen, werk zoeken etc. (Methode Succes). In overleg met het Taalpunt en Stichting Lezen & Schrijven gaan we bekijken wat er eventueel bij ontwikkeld moet worden. Eventueel ook in overleg met het ROC van Twente. https://www.taalvoorhetleven.nl/index.php/taalvrijwilliger/lesmateriaal/
Wie	Taalpunt, Stichting Lezen & Schrijven, leerlingen Noordik en BOVO en ROC van Twente.
Wanneer	1 ^e en 2 ^e helft 2018.
Kosten	PM (veel is kosteloos te bestellen bij Stichting Lezen en Schrijven).
Indicator	1 lespakket beschikbaar hebben of ontwikkeld hebben.

⁶ ZorgSaam Twenterand is een organisatie voor welzijnswerk met zorginformatiepunten in Vriezenveen, Vroomshoop, Den Ham en Westerhaar-Vriezenveensewijk. Bij het ZIP (Zorginformatiepunt) kunt u terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg, opvoeden en opgroeien.

⁷ BOVO = beroepsopleidingen Vroomshoop en omstreken.

3.2 Actiepunt 2 Bedrijven als maatjes

1. Voorlichtingscampagne voor bedrijven	
Wat	Het bekend maken/bewust worden van laaggeletterdheid bij bedrijven in samenwerking met economische zaken (wat er uiteindelijk toe kan leiden dat een convenant met bedrijven/ondernemingen wordt afgesloten waarin het bestrijden van laaggeletterdheid als belangrijk speerpunt wordt vastgelegd).
Hoe	Aansluiten bij de bedrijvenverenigingen IKVO ⁸ , BBV ⁹ , AZB ¹⁰ en bij winkeliersverenigingen (AZB, VOV Vriezenveen ¹¹ , Ondernemend Vroomshoop en Hami Den Ham) en daar een voorlichting geven over het thema laaggeletterdheid en ook het Taalpunt bekend maken. Vervolgens een convenant laten ondertekenen. Stichting Lezen & Schrijven kan adviseren en voorbeelden delen van andere actieve bedrijven.
Wie	Stichting Lezen & Schrijven en Taalpunt in samenwerking met de gemeente (met de afdeling economische zaken van de gemeente Twenterand).
Wanneer	1 ^e en 2 ^e helft 2018.
Kosten	PM
Indicator	2 bedrijven waar aansluiting bij wordt gezocht (waarna het zich verder uitrolt).

2. Voorlichtingscampagne voor werkgevers	
Wat	Het bekend maken van laaggeletterdheid bij andere partners in de gemeente Twenterand, zoals kinderopvang.
Hoe	http://www.oval.nl/nieuws-en-publicaties/taalaanbieders-kunnen-partner-worden-in-het-taalakkoord Bekijken op welke manier we de werkgevers kunnen interesseren voor taal op de werkvloer en dit kunnen verbreden, zodat ze zelf ook na gaan denken hoe zij op een creatieve manier haar energie en expertise kan inzetten voor het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid op de werkvloer en de groei en bloei van het Taalakkoord.
Wie	Gemeente, Stichting Lezen & Schrijven en Taalpunt.
Wanneer	2018
Kosten	PM
Indicator	2 werkgevers.

3. Ontwikkelen in company taalcursussen	
Wat	Zodra laaggeletterdheid bij bedrijven/werkgevers bekend is, is het van belang dat er intern een bewustwordingscampagne komt. Er zal een in company training ontwikkeld worden voor taalcursussen t.b.v. de laaggeletterden.
Hoe	Collega's worden getraind in het herkennen en doorverwijzen en er gaat bedacht worden hoe de aanpak van laaggeletterdheid geborgd wordt in de organisatie (bijvoorbeeld door het in te voeren als onderdeel van ontwikkelgesprekken).
Wie	Gemeente, Stichting Lezen & Schrijven, Taalpunt en een taalaanbieder (bijv. ROC van Twente) in combinatie met taalvrijwilligers.
Wanneer	2018 en 2019.
Kosten	PM
Indicator	1 bedrijf waar een in company training wordt georganiseerd.

⁸ IKVO staat voor het behartigen van de belangen van het bedrijfsleven in Vroomshoop, Den Ham en omstreken in de ruimste zin van het woord.

⁹ Bedrijven Belangen Vriezenveen is opgericht in 1998 om de gezamenlijke belangen te behartigen van bedrijven gevestigd in Vriezenveen en Westerhaar. Het doel van BBV is om de belangen van haar leden, de ondernemers in de kernen Vriezenveen en Westerhaar, te behartigen en om de contacten tussen die ondernemers onderling te stimuleren.

¹⁰ Het Algemeen Zakelijk Belang is een ondernemers vereniging die is opgericht op 23 september 1963. De vereniging is in de afgelopen 50 jaren uitgegroeid van een winkeliersvereniging tot een vereniging die zich inzet voor alle ondernemers uit de plaats Westerhaar-Vriezenveensewijk.

¹¹ VOV Vriezenveen staat voor Vriezenveense Ondernemers Vereniging.

3.3 Actiepunt 3 Vinden en toeleiden (Taalmeter inzetten)

1. Inzet Taalmeter	
Wat	De Taalmeter is een digitaal instrument waarmee in twaalf minuten een indicatie van het leesniveau gegeven kan worden. Deze indicatie kan aanleiding zijn tot verder onderzoek naar de taalvaardigheid van een deelnemer en uiteindelijk leiden tot het volgen van een taaltraject. De Taalmeter is ontwikkeld door Stichting Lezen en Schrijven en is gratis beschikbaar. De Taalmeter kan door iedereen aangevraagd en ingezet worden. Prioriteit voor standaard inzet ligt bij de kernteams, sociale dienst en ZIP's in de gemeente Twenterand.
Hoe	<ul style="list-style-type: none"> - implementatie Taalmeter bij kernteams, sociale dienst en ZIP's en ook bij het Taalpunt. Stichting Lezen & Schrijven geeft een presentatie voor de kernteams en ZIP's over laaggeletterdheid en gaat in gesprek over waar in het werkproces zij de Taalmeter kunnen implementeren. - ook wordt ingezet om bedrijven bewust te maken om de Taalmeter in te zetten. Er wordt een informatiebijeenkomst georganiseerd voor het bedrijfsleven door het Taalpunt in samenwerking met de gemeente. Stichting Lezen & Schrijven kan een presentatie geven als deze bijeenkomst plaatsvindt. - Werkproces inrichten: wat te doen bij indicatie 'mogelijk laaggeletterd?'. Er volgt een instructie hoe om te gaan met de Taalmeter en er worden afspraken gemaakt samen met het Taalpunt en het ROC over de doorverwijzing. Samen wordt bekeken hoe dit proces zal gaan lopen en wordt bekeken hoe het proces moet worden ingericht.
Wie	Gemeente, Stichting Lezen & Schrijven, bibliotheek/Taalpunt en taalaanbieders.
Wanneer	2018 en 2019.
Kosten	Taalmeter is gratis in te zetten.
Indicator	Taalmeter is 2 x ingevoerd bij kernteam en ZIP's.

3.4 Actiepunt 4 Gebruik digitale taalprogramma's en financiële administratie bevorderen

1. Gebruik digitale taalprogramma's en financiële administratie bevorderen	
Wat	In de bibliotheek en thuis kunnen cursisten en taalvrijwilligers gratis gebruik maken van een groot aanbod aan digitale programma's (oefenen.nl, de slimme nieuwslezer). Het gebruik door taalvrijwilligers en cursisten van deze programma's moet verder worden gepromoot. Klik en Tik, of voor 't zelfde geld zijn cursussen waarbij het op orde krijgen en houden van je persoonlijke financiële situatie een eerste voorwaarde is om geldzorgen te voorkomen of te verminderen. Dit vergt discipline en in een aantal gevallen ook hulp van iemand anders. Om deelnemers een houvast te bieden is de lesmethode voor 't zelfde geld ontwikkeld. Voor 't zelfde geld is een methode die speciaal gemaakt is voor mensen die hun administratie op orde willen brengen en houden en die moeite hebben met lezen, rekenen en schrijven. Door het volgen van de lessen krijgen de deelnemers een goed overzicht van hun financiën en alles wat daarbij hoort. Samenwerking zoeken met inkomens-, werkconsulenten en het Meldpunt Schulden, om integraal aan de slag te gaan.
Hoe	Aanbieden van digitale cursussen in de bibliotheek (i.s.m. St. ZorgSaam en Seniorweb) aan alle laaggeletterden (zoals Klik en Tik of voor 't zelfde geld). Aanmeldingen gaan via het Taalpunt en kernteams. Het is hierbij van belang om goed na te denken hoe de cursisten in de les komen en er wordt aansluiting gezocht bij het bestaande cursusaanbod. Aanmelding gaat via de sociale dienst, schuldhulpmaatjes en Taalpunt. Stichting Lezen & Schrijven geeft de vrijwilligers een training en biedt lesmateriaal aan.
Wie	Bibliotheek, Stichting Lezen & Schrijven en andere aanbieders van cursussen.
Wanneer	2018
Kosten	PM
Indicator	2 digitale cursussen.

3.5 Actiepunt 5 Verdieping bij huidige alliantiepartners

Taalpunt Twenterand heeft 4 ketenpartners¹² en 21 alliantiepartners. Dit zijn ZorgSaam Twenterand / IVT en LOES / Mamacafé Twenterand, VoorleesExpress, GGD Twente, Taalcafé- Vrouwen van Nu, MW NWT, MEE Twente, Trivium Meulenbelt Zorg, KOV De Cirkel (Humanitas), De Fontein Hoofdweg, De Blokstoeken, Oranjeschool, Shalomschool, P.C. KDV Dukkje, 't Proathuus Vroomshoop (Zorg Plus Twente), De Haere, Logopedie Vriezenveen, Jarabee, Kentalis, Groenrijk Timmerman, De Windroos en Hans Anders. De partners zijn de oren en ogen van het Taalpunt.

1. Verdieping bij huidige alliantiepartners	
Wat	Er zijn op dit moment 21 alliantiepartners bij het Taalpunt. Deze partners worden actiever benaderd en wordt een training aangeboden, zodat zij bijvoorbeeld het onderstaande kunnen doen; het werven van vrijwilligers, het thema op de agenda zetten, het inzetten van ander promotiemateriaal zoals posters, het aanmelden van cursisten, medewerkers bekend maken met het thema en hen instrueren.
Hoe	Training Herkennen & Doorverwijzen organiseren. Deze training is voor maximaal 18 personen en duurt 2½ uur.
Wie	Door de Taalpuntcoördinator wordt hier actie in ondernomen in samenwerking met Stichting Lezen & Schrijven.
Wanneer	2018 en 2019.
Kosten	Training is gratis.
Indicator	2 groepen die training hebben gevolgd.

3.6 Actiepunt 6 Taal voor Thuis/VoorleesExpress

Het Taalpunt is een verlenging van de doorlopende leeslijn voor kinderen en jongeren. Deze leeslijn bestaat uit de landelijke leesbevorderingsprogramma's Boekstart en de VoorleesExpress (0-8 jaar) en De Bibliotheek op School voor het primair en voortgezet onderwijs (4-18 jaar). Volwassenen hebben met het Taalpunt een plek om non-formeel taalonderwijs aan te vragen en aangeboden te krijgen. De bibliotheek blijft voortdurend aan het werk met dit actiepunt.

1. Taal voor Thuis	
Wat	Taal voor Thuis is gericht op ouders, vooral moeders, van kinderen van 2-4 en 4-12 jaar. In een cursus van twintig bijeenkomsten (kan ook minder om te beginnen en om de drempel te verlagen) leren ouders hoe ze hun kinderen kunnen ondersteunen bij hun schoolactiviteiten en taalontwikkeling. Dit is een cursus in eenvoudig Nederlands en kan een opstapje bieden naar taalles. Ook werken ze aan hun eigen taalvaardigheden. Ze oefenen met andere volwassenen, maar vooral ook met hun kinderen. Onder begeleiding van speciaal getrainde vrijwilligers volgen ze de cursus op bijvoorbeeld de peuterspeelzaal of basisschool.
Hoe	We willen inzetten op het trainen van deze vrijwilligers, zodat zij de ouders kunnen helpen en kunnen toeleiden naar het Taalpunt of de cursus Taal voor Thuis. Voor het werven van vrijwilligers kan gebruik worden gemaakt van de kennis, expertise en ondersteuning van het Informatiepunt Vrijwilligerswerk Twenterand (IVT).
Wie	Bibliotheek.
Wanneer	2018
Kosten	PM

¹² Huidige ketenpartners van het Taalpunt zijn: Stichting Lezen & Schrijven, bibliotheek Twenterand, ROC van Twente en de gemeente.

2. VoorleesExpress

Wat	De VoorleesExpress is een project dat is opgezet om voorlezen te stimuleren. De VoorleesExpress heeft tot doel het voorleesritueel te introduceren bij gezinnen met een taalachterstand. De bibliotheek voert het project uit en betreft de gemeente bij verdere uitwerking. Een neveneffect van de VoorleesExpress is de bewustwording bij de betreffende ouder van laaggeletterdheid. De vrijwilliger die in het gezin voorleest, kan de ouder stimuleren een cursus voor lezen en schrijven te volgen en hem helpen zich daarvoor aan te melden. Dit willen we uitbreiden naar de gezinnen van nieuwe Twenteranders.
Hoe	We willen inzetten op het trainen van deze vrijwilligers, zodat zij de ouders kunnen helpen en kunnen toeleiden naar het Taalpunt of de cursus Taal voor Thuis. Voor het werven van extra vrijwilligers voor het project VoorleesExpress kan gebruik worden gemaakt van de kennis, expertise en ondersteuning van het Informatiepunt Vrijwilligerswerk Twenterand (IVT).
Wie	Bibliotheek.
Wanneer	2018
Kosten	PM

3.7 Actiepunt 7 Ambassadeurs per kern

1. Ambassadeurs per kern

Wat	Ambassadeurs weten uit eigen ervaring wat het is om laaggeletterd te zijn en stimuleren andere laaggeletterden om ook een lees-en schrijfcursus te volgen. Ook legt ze tijdens bijeenkomsten, zoals bij de opening van het Taalpunt Twenterand, uit hoe haar leven is veranderd nu ze niet meer laaggeletterd is. Op dit moment zijn er twee ambassadeurs die ingezet worden in Twenterand. Dit willen we uitbreiden naar één ambassadeur per kern (Den Ham, Vriezenveen, Vroomshoop en Westerhaar).
Hoe	Voor het werven van ambassadeurs kan gebruik worden gemaakt van de kennis van de Taalpuntcoördinator en/of van Stichting ABC. Zo krijgen de nieuwe taalambassadeurs een training en zijn ze 'sterk' genoeg om presentaties te geven.
Wie	Taalpuntcoördinator.
Wanneer	2018 en 2019.
Kosten	PM
Indicator	In elke kern één ambassadeur.

2. Voorlichtingsprogramma door ambassadeurs per kern

Wat	Ambassadeurs die een voorlichtingsprogramma organiseren.
Hoe	Voor het werven van ambassadeurs kan gebruik worden gemaakt van de kennis van de Taalpuntcoördinator. Tevens kan voor het organiseren van een voorlichtingsbijeenkomst gebruik worden gemaakt van de inzet van Stichting Lezen & Schrijven.
Wie	Taalpuntcoördinator, ambassadeurs en Stichting Lezen & Schrijven.
Wanneer	2018
Kosten	PM

3.8 Actiepunt 8 Nieuwe Twenteranders

1. Scholingsprogramma voor nieuwe Twenteranders

Wat	Twee extra dagdelen taalondersteuning naast de reguliere inburgering. Er komt een gedifferentieerd aanbod per taalniveau (A0, A1 of A2) voor de nieuwe Twenterander.
Hoe	Groepsgewijze intensieve taalscholing per taalniveau met als resultaat dat per 1 januari 2018 alle Twenteranders die niet werken voor ongeveer 32 uur per week met taal(verbetering) bezig zijn.
Wie	Inburgeringsinstellingen onder de regie van de gemeente.
Wanneer	In 2017 wordt dit opgepakt.
Kosten	Ongeveer € 10.000,- welke gefinancierd worden uit de extra gelden die de gemeente Twenterand ontvangt voor statushouders.

2. Inzet taalmaatjes

Wat	Inzet van Taalmaatjes i.s.m. Taalpunt, bibliotheek en Vluchtelingenwerk (VWON).
Hoe	Door inzet van taalmaatjes ervoor zorgen dat nieuwe Twenteranders actiever deelnemen aan de (Twenterandse) samenleving en actiever (praktisch) bezig zijn met taal.
Wie	Gemeente, bibliotheek, Taalpunt en Vluchtelingenwerk.
Wanneer	In 2017 wordt dit opgepakt.
Kosten	Ongeveer € 10.000,- welke gefinancierd worden uit de extra gelden die de gemeente Twenterand ontvangt voor statushouders.

4. Financieel overzicht

4.1 Gemeentelijk budget

Er wordt voorgesteld voor de aanpak van laaggeletterdheid voor de jaren 2018 tot en met 2021 structureel elk kalenderjaar € 14.200,- in te zetten.

De gemeente wil een actief beleid voeren op laaggeletterdheid. Aangezien het aanvalsplan laaggeletterdheid afloopt is dit nieuwe actieplan opgesteld. Hiervoor is al € 14.200,- per jaar opgenomen (dit is net als nu onderdeel van de subsidiebudgetten). Dit bedrag wordt vanaf 2018 aangevuld met extra middelen vanuit de motie Laaggeletterdheid Kadernota 2018 (2 x € 25.000,- uit reserve Sociaal domein). De beschikbare middelen zijn als volgt weer te geven:

	2018	2019	2020	2021
Subsidiebudget	€ 14.200,00	€ 14.200,00	€ 14.200,00	€ 14.200,00
Extra inzet	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 0,00	€ 0,00
Totaal	€ 39.200,00	€ 39.200,00	€ 14.200,00	€ 14.200,00

4.2 Uitgaven

Hoe gaan we dit beschikbare budget inzetten en voor welke acties? Er is een tabel gemaakt voor de jaren 2018 en 2019. Deze kosten zijn begroot als uitgaven. De kosten voor 2020 en 2021 zijn nog niet geraamd, aangezien er in 2019 een evaluatie volgt en het actieplan wordt bijgesteld/aangevuld.

	2018	2019
Bewustwordingscampagne/PR laaggeletterdheid	€ 500,00	€ 500,00
Training professionals (waaronder de kernteams)	€ 0,00	€ 0,00
Training leerkrachten Noordik en BOVO	€ 0,00	€ 0,00
Ontwikkelen lespakket	PM	PM
Voorlichtingscampagne voor bedrijven	PM	PM
In company taalcursussen	PM	PM
Inzet Taalmeter	€ 0,00	€ 0,00
Digitale taalprogramma's	PM	PM
Verdieping alliantiepartners (training)	€ 0,00	€ 0,00
Taal voor Thuis/VoorleesExpress	€ 3.000,00	€ 3.000,00
Ambassadeurs per kern	PM	PM
Voorlichtingscampagne door ambassadeurs	PM	PM
Scholingsprogramma voor nieuwe Twenteranders ¹³	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Inzet Taalmaatjes ¹⁴	€ 10.000,00	€ 10.000,00
Coördinatie Taalpunt*	€ 20.000,00	€ 20.000,00
Begeleiding vanuit de bibliotheek	€ 4.000,00	€ 4.000,00
Onkosten vrijwilligers	€ 1.200,00	€ 1.200,00
Onvoorzien/ Activiteiten / PM posten	€ 10.500,00	€ 10.500,00
Totaal	€ 39.200,00	€ 39.200,00

* Er worden in het actieplan diverse punten benoemd. Op dit moment is de Taalpuntcoördinator 8 uur per week werkzaam in de Gemeente Twenterand. Om ervoor te zorgen dat alle genoemde acties worden uitgevoerd en daarmee ook een groter bereik van cursisten wordt behaald, wordt voorgesteld de Taalpuntcoördinator voor 12 uur per week in te zetten (en daarmee de huidige uren met 4 uur per week uit te breiden).

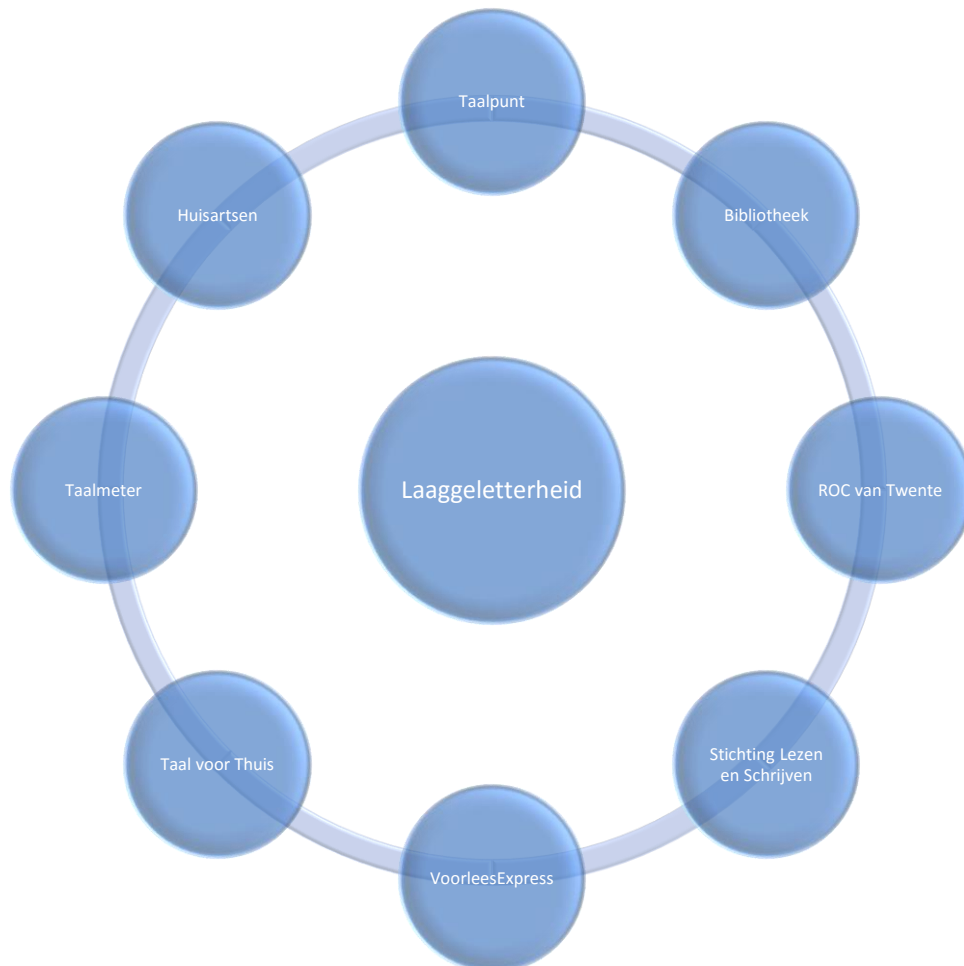
¹³ Wordt bekostigd uit extra gelden statushouders.

¹⁴ Wordt bekostigd uit extra gelden statushouders.

5. Beoogde resultaten

Zoals hierboven reeds is weergegeven wordt er de komende jaren ingezet op diverse actiepunten, hieronder worden ze in het kort weergegeven:

- Het doel is om de laaggeletterdheid terug te brengen. De actiepunten zijn de middelen om het doel te bewerkstelligen.
- Al deze acties zijn er op gericht om uiteindelijk meer laaggeletterden door te verwijzen naar het ROC voor taalcursussen die bekostigd worden uit de WEB¹⁵-middelen. Het streven is er o.a. op gericht om van 15 cursisten naar 30 cursisten te gaan in 2018 in samenwerking met huisartsen en bedrijfsleven (medewerking van alle betrokkenen hangt hiermee samen).
- Onze doelstelling is om in 2019 te komen tot een vermindering van 10% van de laaggeletterdheid. Wij gaan dit meten en in de 2^e helft 2019 hierover evalueren.
- Er wordt bijgehouden hoeveel laaggeletterden zich melden/deelnemen aan cursussen etc. Dit wordt apart gemonitord.
- Na 2 jaar (2^e helft 2019) wordt geëvalueerd en wordt dit actieplan bijgesteld / aangescherpt met acties conform de motie die is overgenomen (de extra inzet wordt na 2 jaar geëvalueerd op zijn effectiviteit en om te bepalen of dit een vervolg krijgt).

¹⁵ De Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) regelt de bundeling van verschillende vormen van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. De WEB richt zich voornamelijk op lezen en schrijven voor volwassenen met Nederlands als eerste taal (NT1) en basiseducatie voor allochtone volwassenen zonder inburgeringsplicht (NT2).

